

SPECIJALIZIRANO HRANITELJSTVO KAO ALTERNATIVNI OBLIK INSTITUCIONALNOM SMJEŠTAJU DJECE I OMLADINE

Kristina Urbanc

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Studijski centar socijalnog rada

Stručni članak

UDK 364.65-053.2/6(497.5)

Primljeno: studeni 1996.

U članku autorica raspravlja o specijaliziranom hraniteljstvu kao jednom od oblika alternativnog pružanja usluga izvan socijalnozaštitnih ustanova. Posebno je predstavljen jedan od mogućih modela specijaliziranog hraniteljstva uz aktivno uključivanje biološke obitelji i istaknute su prednosti takvog načina zbrinjavanja osoba (a naročito djece i omladine) koje je iz različitih razloga potrebno izdvojiti iz obitelji. Autorica prikazuje kratak povijesni razvoj hraniteljstva, uz pregled osnovnih obilježja i načela koja definiraju specijalizirano hraniteljstvo, s ciljem da upozori na potrebu daljeg istraživanja tog u nas još nedovoljno istraženog oblika smještaja i tretmana djece i omladine.

1. UVOD

Podaci iz provedenih istraživanja (Maglajlić, Krleža, Bunčić, 1991.) pokazuju da u Hrvatskoj živi preko 350 000 osoba s ometenošću u razvoju, oko 230 000 osoba bez radne sposobnosti te 23 000 osoba koje imaju poteškoća pri zapošljavanju (uglavnom osoba koje boluju od neke kronične bolesti). Ne možemo zanemariti ni posljedice ratnih razaranja koja, pored postojećih podataka o osobama s dodatnim potrebama, svakodnevno uzrokuju porast grupa u stanju socijalnozaštitne potrebe (prema podacima Ministarstva rada i socijalne skrbi Republike Hrvatske iz travnja 1994. ukupan broj prognanika iznosio je 239 921, pri tome je broj djece u ukupnom broju prognanika u Hrvatskoj procijenjen na 74 136).

Radi se, dakle, o velikom broju osoba čije svakodnevno zadovoljavanje čak i najosnovnijih ljudskih potreba ovisi o pomoći drugih. Ne smijemo zanemariti niti indirektno djelovanje posljedica rata, počevši od razine pojedinca posredno izloženog ratnim razaranja, posttraumatskom stresu i tugovanju, pa do razine zajednice, društva, koje je u situaciji dugotrajnog ratnog kaosa također izloženo specifičnim promjenama (problemi egzistencijalne ugroženosti, pad kvalitete života, gubitak ili slabljenje moralnih i etičkih kriterija, porast različitih oblika socijalno neprihvatljivog i zakonom sankcioniranog ponašanja).

S obzirom na postojeće potrebe (i činjenicu da unutar populacije s dodatnim potrebama djeca čine posebno ugroženu skupinu) sadašnji oblici institucionalnog tretmana i usluge koje pružaju različite specijalizirane socijalnozaštitne ustanove po svemu sudeći nisu dostatne. Stoga je usvajanje i razvoj izvaninstitucionalnih oblika tretmana (posebice namijenjenih djeci i omladini) od velike važnosti. Jedan od takvih oblika pružanja usluga izvan socijalnozaštitne ustanove jest i hraniteljstvo, a naročito specijalizirano hraniteljstvo,

koje nudi sasvim specifične i u nas nedovoljno istražene mogućnosti. U ovom radu bit će riječi upravo o specijaliziranom obliku hraniteljstva kao alternativni institucionalnom tretmanu djece i omladine.

2. ŠTO JE SPECIJALIZIRANO HRANITELJSTVO?

Hraniteljstvo kao oblik izvaninstitucionalnog tretmana unutar prakse socijalnog rada prolazilo je kroz nekoliko razvojnih stadija, uključujući brigu o djeci, odraslima i starima, (stadij tzv. besplatnih domova, gdje hranitelj za brigu i smještaj djeteta ili osobe s dodatnim potrebama nije primao nikakvu naknadu; stadij tzv. internatskih domova, gdje hranitelj prima naknadu troškova smještaja i brige, te stadij domova, gdje hranitelj, osim naknade za svoj rad, prima i posebnu naknadu za troškove koje iziskuju klijentove dodatne potrebe).

Specijalizirano hraniteljstvo kao poseban oblik hraniteljstva podrazumijeva za to posebno obučenog i osposobljenog hranitelja koji će klijentu pružiti sasvim specijalizirane usluge i osigurati mu, unutar hraniteljske obitelji svu potrebnu skrb, pomoć i podršku s obzirom na njegove individualne, dodatne potrebe (Galaway, 1991.).

Takav oblik zbrinjavanja namijenjen je djeci, mladima i odraslim osobama, čije dodatne potrebe imaju najrazličitije izvore (duševna bolest, emocionalni poremećaji, delinkventno ili kriminalno ponašanje, alkoholizam ili ovisnost o drogama, fizička ili psihička ometenost u razvoju, kronična oboljenja, potreba posebne zaštite, potreba izdvajanja djeteta iz obitelji uslijed zanemarivanja ili zloupotrebe roditeljskih prava).

Iako postoje nesuglasice između različitih teorijskih koncepata, autori se slažu da specijalizirano hraniteljstvo određuju sljedeći elementi, (Galaway, 1990.):

1. Briga i smještaj pružaju se unutar hraniteljske obitelji.
2. Hranitelji su educirani i osposobljeni za pružanje brige osobi čije dodatne potrebe proizlaze iz različitih izvora: emocionalnih poremećaja, ometenosti u razvoju, poremećaja u ponašanju, dodatnih medicinskih potreba, dodatnih kulturoloških potreba.
3. Hraniteljima je osigurana podrška, supervizija i redovite konzultacije od strane profesionalnih pomagača, koji prate određen broj klijenata smještenih u obitelj hranitelja (autori se ne slažu o najvećem broju klijenata te on varira od 6-20).
4. Hranitelji primaju, pored naknade troškova smještaja i potreba klijenata, naknadu za svoj rad (visina i način obračunavanja naknade variraju s obzirom na različite mehanizme unutar usvojenog praktičnog modela).
5. Program specijaliziranog hraniteljstva prati posebno, za to određeno tijelo ovlaštene socijalne agencije koja provodi program specijaliziranog hraniteljstva.

Jednom kad je dijete smješteno u obitelj hranitelja, ta obitelj postaje dijelom djetetove (klijentove) socijalne mreže, uz mogućnost održavanja kontakta i nakon isteka djetetova smještaja.

Svrha specijaliziranog hraniteljstva proizlazi iz prethodnog određenja ove izvaninstitucionalne mogućnosti tretmana, a odnosi se na organiziranje kontinuirane skrbi za dijete, odnosno klijenta, te osiguravanje takvog okruženja unutar hraniteljeve obitelji gdje će dijete imati sve potrebne uvjete za socijalizaciju, normalan rast i razvoj, uz pomoć modela identifikacije s roditeljem-hraniteljem.

Kao dodatnu povoljnu mogućnost treba napomenuti i znatno niže troškove koje zahtijeva takav oblik zbrinjavanja u usporedbi s institucionalnim te otvaranje mogućnosti zapošljavanja osoba koje mogu i žele se baviti tim poslom u svojim vlastitim domovima, uz prethodnu edukaciju i kontinuiranu superviziju od strane za to ovlaštenih službi.

3. POVIJESNI RAZVOJ HRANITELJSTVA

Prve pokušaje organizirane hraniteljske brige nalazimo u poratnoj Velikoj Britaniji, gdje se, u kasnim četrdesetim godinama, na temelju Curtisova izvještaja i Dječjeg zakona (prema Hazel, 1991.) pokušavaju utvrditi jedinstveni kriteriji za smještaj djece u hraniteljske domove.

Šezdesetih godina istraživanja se sustavnije usmjeravaju na pitanje uspješnosti i djelotvornosti hraniteljske skrbi, te proučavaju tipove hraniteljskih roditelja koji su se pokazali najuspješnijima, kao i međusobne odnose hranitelja i socijalnih radnika. Zakon o djeci i mladim osobama iz 1969. pridonio je prenapučenosti različitih dječjih ustanova, budući da su delinkventna omladina i djeca koja su bila izdvojena iz svojih obitelji (oduzeta) tretirani kao skupina “nepodobnih za hraniteljski smještaj”.

Pod utjecajem trenda favoriziranja specijaliziranih institucija nije se činilo nedjelotvornim potpuno izdvojiti velik broj djece i omladine s poremećajima u ponašanju iz njihove dotadašnje okoline te ih uputiti u posebne ustanove jer “nisu bili prilagođeni za obiteljski odgoj” (Hazel, 1991.).

Istraživanja provedena osamdesetih godina upozorila su na kontraproduktivnost i materijalnu neopravdanost favoriziranja isključivo institucionalnog smještaja i skrbi, pogotovo kada se radilo o maloljetnim delinkventima. Rezultati su pokazali da hraniteljski smještaj odnosno briga može biti djelotvorno rješenje u gotovo bilo kojoj kategoriji problema - kad se radi o maloljetnom delinkventu, djetetu ili osobi s ometenošću u razvoju, djetetu ili osobi s problemom ovisnosti, HIV pozitivnom djetetu ili odrasloj osobi, djetetu koje je privremeno ili trajno potrebno izdvojiti iz obitelji itd.

Obilježja ranijih oblika hraniteljstva upućuju na to da se taj oblik skrbi odvijao na dobrovoljnoj razini (od hraniteljskih roditelja očekivalo se da to čine “iz ljubavi”, a ne za novac) te da je predstavljao “zamjenski dom”. Danas je hraniteljstvo specijalizirano, s tendencijom što kratkotrajnijeg smještaja osobe u obitelj hranitelja i s krajnjim ciljem “ponovnog ujedinjenja” biološke obitelji, uz odgovarajuću novčanu naknadu hraniteljima. Socijalni radnik, u tom slučaju, ima ulogu “case managera”, odnosno koordinatora slučaja.

Načela hraniteljstva, usvojena 1974. na prijedlog Švedske kraljevske komisije za smještaj djece (uz dodatak načela otvorenosti i jednakosti), vrijede i danas, u suvremenom specijaliziranom hraniteljstvu (Hazel, 1991.):

- načelo normalizacije - život u obitelji i domicilnoj sredini, a ne u ustanovi,
- načelo lokalizacije - život u blizini vlastite obitelji i socijalne mreže,
- načelo dobrovoljnosti - kao suprotnost prisili,
- načelo participacije - zastupljenost svih sudionika u donošenju odluka.

4. ULOGA BIOLOŠKE OBITELJI U SPECIJALIZIRANOM HRANITELJSTVU

Koncept zbrinjavanja djeteta u obitelji hranitelja ni u kojem slučaju ne možemo shvatiti kao pokušaj pronalaženja supstituta za biološke roditelje, već kao nadomjestak potrebne brige za dijete, koju ono kraće ili duže vrijeme, iz različitih razloga nije imalo u svojoj prirodnoj obitelji.

Specifičnost ovog oblika zbrinjavanja upravo je u ideji uključivanja biološke obitelji u život i rad hraniteljeve obitelji, ohrabrivanje (a ne prekid) kontakata bioloških roditelja s djetetom za vrijeme djetetova boravka kod hranitelja, uz što je moguće manje remećenje već postojeće socijalne mreže. Ideja uključivanja biološke obitelji podrazumijeva aktivnu, jasno definiranu ulogu bioloških roditelja, koja se u vrijeme djetetova boravka u obitelji hranitelja zasniva na partnerstvu između roditelja-hranitelja, bioloških roditelja i za to ovlaštene socijalne agencije.

S pravnog aspekta gledano, ova je ideja temeljena na Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta (član 8. i 9.) usvojenoj 1989. prema kojoj "...dijete odvojeno od jednog ili oba roditelja ima pravo održavanja osobnih odnosa i neposrednih kontakata s oba roditelja..."

Dva su osnovna razloga koja upućuju na važnost neprekidanja veza između djeteta i njegovih bioloških roditelja u vrijeme djetetova boravka u hraniteljevoj obitelji:

1. Poticanje održavanja kontakata između djeteta i biološke obitelji može pridonijeti skraćanju djetetova boravka u obitelji hranitelja te povećava mogućnost djetetova povratka u biološku obitelj (u trenutku kada su uklonjeni razlozi zbog kojih je dijete izdvojeno iz obitelji odnosno kada biološki roditelji ponovo uzmognu preuzeti potpuno brigu o djetetu).

2. Održavanje tih kontakata olakšava i omogućuje djetetu nesmetano odvijanje procesa formiranja identiteta, ostavljajući dovoljno prostora za uspostavljanje veze između djetetove "povijesti" i sadašnjeg stanja.

Novija istraživanja pokazala su prednosti modela uključivanja bioloških roditelja, u usporedbi sa starijim modelom u okviru kojeg je njihova uloga bila zanemarena, što je prikazano u tablici 1 (Holman, 1975.; Galaway, 1990.). Rezultati upućuju na potrebu daljnjeg istraživanja usmjerenih razumijevanju i uklanjanju prepreka za sudjelovanje bioloških roditelja u ovom obliku zbrinjavanja djeteta.

Tablica 1. Holmanov koncept modela koji isključuje te modela koji uključuje aktivnu ulogu bioloških roditelja u hraniteljstvu

MODEL KOJI ISKLJUČUJE ULOGU BIOLOŠKIH RODITELJA	MODEL KOJI UKLJUČUJE ULOGU BIOLOŠKIH RODITELJA
Hranitelji doživljavaju sebe u ulozi roditeljskog supstituta i nastoje isključiti biološke roditelje	Hranitelji nisu u ulozi roditeljskog supstituta, već pružaju nadomjestak za brigu o djetetu, spremni su na različite oblike i različit intenzitet uključivanja bioloških roditelja
Nepovoljno mišljenje o biološkim roditeljima	Stimuliranje kontakata s biološkim roditeljima
Negiranje djetetove prošlosti (njegov život počinje smještajem u obitelj hranitelja)	Naglasak na djetetovoj potrebi da prihvati stvarnost, svoju prošlost, postojanje bioloških roditelja
Nespремnost i nevoljnost da se prihvati razgovor o djetetovoj prošlosti	Podržavanje atmosfere u kojoj se dijete osjeća slobodnim postavljati pitanja o biološkim roditeljima i spremnost da se prihvati razgovor o tome
Socijalni radnik često nije ovdje viđen u ulozi profesionalca, već kao "neformalni" prijatelj	Socijalni radnik prihvaćen u ulozi "partnera na istom poslu"

5. PRIKAZ JEDNOG MODELA SPECIJALIZIRANOG HRANITELJSTVA

Prikazani model utemeljen je na Holmanovoj i na Kirkovoj teoriji (Kirk, 1964.; Holman, 1975.) te na rezultatima evaluacije hraniteljstva u praksi unutar američkih agencija za specijalizirano hraniteljstvo (Kufeldt, 1991.). U okviru tog modela posebna je pažnja posvećena važnosti priznavanja uloge i sudjelovanja biološke obitelji, u skladu s djetetovim interesima i potrebama.

Radi se, dakle, o modelu koji ne samo da uključuje biološke roditelje djeteta smještenog u obitelj hranitelja već ide za učvršćivanjem te veze i usavršavanjem partnerstva između hraniteljske obitelji, biološke obitelji i agencije za specijalizirano hraniteljstvo.

Pretpostavka tog modela jest njegova uklopljenost u specifičnu kulturu, zajednicu i strukturu same agencije, pri čemu je definirano pet osnovnih elemenata: procjena, ugovor, smjernice praktične primjene, podrška svih sudionika te evaluacija.

5.1. PROCJENA

Procjena uključuje tri osnovna aspekta, od kojih je prvi identifikacija razloga uključivanja u ovaj oblik skrbi (je li s obzirom na specifičnost pojedinog slučaja ovo rješenje jedino moguće i je li hraniteljski smještaj adekvatan smještaj za to dijete).

Drugi aspekt odnosi se na prognozu može li dijete biti vraćeno kući ako se poduzmu odgovarajuće mjere u roditeljskom domu, a ako to nije moguće, postoje li indikacije za kratkotrajno ili dugotrajno izdvajanje iz obitelji.

U slučaju nemogućnosti djetetova povratka kući valja predvidjeti mogući alternativni plan.

Treći aspekt odnosi se na vrstu i intenzitet djetetova kontakta s roditeljima, s obzirom na sigurnost, sadašnji odnos i djetetovu dob (što je dijete mlađe, teže je održati uspomenu na odsutne roditelje; kod starijeg djeteta poželjno je uključiti ga u donošenje odluke, Robertson i Robertson, 1973. prema: Kufeldt, 1991.).

Procjena je kontinuirani proces, koji zahtijeva učestalu reevaluaciju inicijalnih spoznaja u svijetlu novih saznanja do kojih tijekom rada dođu socijalni radnik, roditelji hranitelji i sama obitelj.

5.2. UGOVOR

Osnovna svrha ugovora jest utvrđivanje i jasno definiranje uloga svakog od sudionika, sadržaja pojedinih zadataka i načina uključivanja biološke obitelji, kad god je to moguće (učestalost, mjesto i vrijeme sastanaka te način njihova provođenja). Sastavljanje ugovora je formalno i pismeno te zahtijeva prisutnost svih sudionika i njihovu pismenu suglasnost.

Kako u ovoj fazi procesa socijalni radnik još mnogo toga ne zna o obitelji, osnovni uvjet kojim se rukovodi jest djetetova sigurnost. No, da bi se umanjio stres koji prati djetetovo izdvajanje iz obitelji, vrlo je važno da članovi obitelji imaju određenu ideju o tome kada će se i gdje ponovo moći vidjeti (ako to ne dovodi u pitanje sigurnost djeteta, poželjno je da dijete dođe u hraniteljsku obitelj u pratnji vlastitih roditelja, ili barem da sa sobom ponese stvari - igračke, fotografije - koje će, makar i simbolički, značiti vezu s roditeljskim domom).

Inicijalni ugovor trebao bi biti proveden na sam dan ulaska djeteta u obitelj hranitelja. Ako posebne prilike to ne dopuštaju (ako zbog sigurnosti djeteta nije preporučljivo odlagati njegovo izdvajanje iz obitelji), poželjno je da se inicijalni ugovor sastavi što je prije moguće, odnosno u tijeku prvog tjedna boravka u hraniteljskoj obitelji. Unutar ugovora sastavlja se i inicijalni plan.

Kako se plan temelji na ograničenoj količini prikupljenih informacija i dojmova, treba ga modificirati u kasnijim fazama s obzirom na novije informacije i aktualne događaje. Stoga se ovdje radi zapravo o predugovoru.

Procjenu treba upotpuniti i dovršiti unutar prvih mjesec dana djetetova boravka u hraniteljskom domu te prema potrebi načiniti nov ugovor (unutar prva dva mjeseca djetetova ulaska u hraniteljski dom). Ugovori također podliježu reevaluaciji, najmanje svaka tri mjeseca, a po potrebi ili na zahtjev sudionika i češće.

5.3. SMJERNICE ZA PRAKTIČNU PRIMJENU MODELA

Smjernice za primjenu modela u praksi obuhvaćaju:

1. Ulaznu dokumentaciju s podacima o obitelji, razlog intervencije, aktivnosti koje je poduzimao socijalni radnik te bilježenje svih bitnih događaja.

2. Dokumentaciju o uključenosti biološke obitelji (prateća dokumentacija o održanim susretima, telefonskim razgovorima, zajedničkim aktivnostima, mjestu njihova održavanja, održanim supervizijama, inicijativi i angažiranosti bioloških roditelja te pomoći koja im je pružena pri učenju i razvijanju potrebnih "roditeljskih vještina").

3. Protokoli za procjenu i evaluaciju, koji uključuju skale o procjeni stanja djeteta, Achenbachovu listu provjere djetetova ponašanja te instrumente za procjenu stanja u obitelji.

4. Dokumentaciju psihološke obrade, koja uključuje fizičko i emocionalno stanje članova obitelji, materijalnu situaciju obitelji, obiteljsku strukturu te manifestiranje eventualnih oblika poremećaja u ponašanju. Budući da su klijenti uključeni u proces procjene, oni sudjeluju i u donošenju i razradi plana.

5. Kvartalni plan tretmana koji je u skladu s redovitom reevaluacijom procjene, plana i ugovora.

5.4. PODRŠKA

S obzirom na zahtjevnost i opsežnost uloge hranitelja, prijeko je potrebna permanentna podrška hraniteljskom paru tijekom čitavog tretmana. U sustav podrške uključen je socijalni radnik, a u fazi uvježbavanja uloge hranitelja (u početnoj i središnjoj fazi tretmana) i koordinator projekta.

Osim toga, hranitelji prisustvuju tjednim sastancima grupe za podršku i supervizijske grupe. Vrlo je važno i obostrano korisno da hranitelji i biološki roditelji nauče pružati podršku jedni drugima (na taj način oni razvijaju suradnički, partnerski odnos jer postaju dragocjen izvor informacija jedni drugima te mnoge probleme mogu riješiti zajednički).

5.5. EVALUACIJA

Standardizirani instrumenti, poput Achenbachove liste provjere djetetova ponašanja, skale za procjenu djetetova stanja te kvartalni plan tretmana omogućavaju redovito praćenje promjena kod djeteta i u samoj obitelji. Sam uspjeh tretmana mjeri se instrumentima za procjenu obiteljskog stanja, uz analizu podataka o stupnju zadovoljstva i samoevaluaciji sudionika.

Shematski prikaz modela (Kufeldt, 1991.)

Pritužba

Istraga/
Konzultacije

Izjava	Dijete ostaje u obitelji uz pomoć i podršku izvana	Nema identificiranog problema
--------	--	-------------------------------

Predugovor	Upoznavanje i kontakt hranitelja i bioloških roditelja
------------	--

Procjena
(u roku 30 dana)

Plan
(u roku 60 dana)

Povratak u roditeljski dom uz podršku izvana	Kratkoročni smještaj	Dugoročni smještaj	Alternativni plan
--	----------------------	--------------------	-------------------

Ugovor nakon procjene

6. ZAKLJUČAK

Cilj je ovoga rada, kao i predstavljenog modela da skrene pozornost na potrebu daljeg proučavanja, istraživanja i teorijskog utemeljivanja specijaliziranog hraniteljstva kao alternativnog oblika smještaja i tretmana djece i mladih koje je iz različitih razloga potrebno izdvojiti iz obitelji, na duže ili kraće razdoblje.

Ovakav oblik pružanja pomoći u skladu je s pokušajima deinstitucionalizacije koji su u svijetu prisutni već više od dva desetljeća, a zahvaljujući načelima (normalizacije, lokalizacije, dobrovoljnosti, participacije, otvorenosti i jednakosti) implementiranim u praksu socijalnog rada pokazao se djelotvornim i ekonomski opravdanim.

Specifičnosti specijaliziranog hraniteljstva sastoje se u sljedećem:

- smještaj i tretman odvijaju se u domu hraniteljske obitelji;
- roditelji-hranitelji osposobljeni su i educirani za rad s djecom i omladinom sa specifičnim problemima kao što su emocionalni poremećaji, poremećaji u ponašanju,

ometenost u razvoju, kronični zdravstveni problemi, zanemarivanje i zlostavljanje od strane biološke obitelji itd.;

- specijalizirani hranitelji dobivaju osim naknade troškova za uzdržavanje djeteta i naknadu za svoj rad;

- cjelokupni tretman koordinira i supervizira stručni tim, u okviru službe, agencije ili ustanove za specijalizirano hraniteljstvo, pri čemu ključnu ulogu ima specijalizirani socijalni radnik.

Tijekom ratnog i poratnog razdoblja problemi smještaja i zbrinjavanja djece i mladih (izbjeglih, prognanih, sa specifičnim poteškoćama, bez adekvatnog roditeljskog nadzora i brige) u mnogim su slučajevima rješavani spontano, putem tzv. "tradicionalnog" hraniteljstva, kada je šira obitelj preuzela brigu o djetetu.

Ne možemo, međutim, zanemariti činjenicu da ratna iskustva (posredna ili neposredna) nadilaze granice uobičajenog, "normalnog" iskustva u svakodnevnom životu čovjeka te uz već postojeće probleme donose i neke sasvim specifične, koji ionako ranjivu dobnu skupinu djece i omladine čine još ranjivijom.

Sve to upućuje na potrebu proširivanja i usavršavanja postojećih načina zbrinjavanja i pružanja pomoći te uvođenja novijih, alternativnih oblika, uz osiguravanje kontinuirane brige i dugoročnog planiranja u okviru državnog sustava socijalne skrbi, različitih nevladinih, neprofitabilnih i volonterskih programa.

LITERATURA:

1. Galaway, B. (1990) The Place of Specialist Foster Family Care in a System of Child Welfare Services. **International perspectives of specialist foster family Care**. St. Paul: Human Service Associates.
2. Galaway, B. (1991) Toward a Definition of Specialist Foster family Care. **Community Alternatives**. 1, (2).
3. Hazel, N. (1991) **A Bridge to independence**. Oxford: Basil Blackwell.
4. Holman, R. (1975) The Place of Fostering in Social Work. **British Journal of Social Work** 5 (1), 3-29.
5. Kirk, H. D. (1964) **Shared fate**. New York: The Free Press.
6. Kirk, H. D. (1981) **Adoptive kinship: a modern institution in need of reform**. Toronto: Butterworths.
7. Kufeldt, K. (1979) Temporary Foster Care. **British Journal of Social Work**, 9 (1), 49-66.
8. Kufeldt, K. (1991) Foster Care: A Reconceptualisation, **Community Alternatives. International Journal of Family Care**, 3 (1), 9-17.
9. Maglajlić, D., Krleža, J., Bunčić, K. (1990) Supported Family Care for Families with Handicapped Member. St. Paul: **International perspectives on Foster family care**. St. Paul: Human Service Associates.
10. Maglajlić, D., Krleža, J., Bunčić, K. (1991) Supported Family: Self and Co-Care Alternative. **Socijalna zaštita**, 33-35.

*Summary****SPECIALIZED FOSTER CARE AS AN ALTERNATIVE TO INSTITUTIONAL
PLACEMENT OF CHILDREN AND YOUTH****Kristina Urbanc*

The article discusses specialized foster care as (a) form of alternative service to institutions for social protection. In particular, a model of specialized foster care with active involvement of the birth family is presented. The author emphasizes advantages of this form of provision for persons who for various reasons had to be removed from their family (especially for children and youth). Historical development of foster care is reviewed shortly, as well as some basic characteristics and principles which define specialized foster care with the aim to draw attention to the need for further research of this form of placement and treatment of children and youth in Croatia.